

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ І МЕНЕДЖМЕНТУ
КАФЕДРА ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ**

**МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ТЕМИ «ПОРЯДОК РУХУ, ЗУПИНКИ
ТА СТОЯНКИ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ» З ПРЕДМЕТА
«ПРАВИЛА ДОРОЖНЬОГО РУХУ» У ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНО-
ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ**

Кваліфікаційна робота

на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

Виконав: студент 4 курсу, групи 12-402
спеціальності 015.18 Професійна освіта
(Технологія виробництва і переробки
продуктів сільського господарства)

Освітньо-професійної програми Професійна
освіта (Технологія виробництва і переробки
продуктів сільського господарства)

Ковальчина Діана Віталіївна

Керівник д.п.н., професор Барбіна Є.С.

Рецензент: к.т.н., доцент Якимчук Д.М.

Херсон – 2020

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. Теоретичні аспекти підготовки кваліфікованих робітників аграрної галузі з предмета «Правила дорожнього руху» у закладах професійно-технічної освіти	7
1.1. Особливості професійної діяльності кваліфікованих робітників аграрної галузі-водіїв транспортних засобів.....	7
1.2. Аналіз стану підготовки кваліфікованих робітників за професіями аграрної галузі у ДНЗ «Білозерське професійно-технічне училище № 6»	13
1.3. Інноваційні методи пізнавальної діяльності учнів у навчанні з предмета «Правила дорожнього руху».....	23
РОЗДІЛ 2. Методичні засади підготовки кваліфікованих робітників аграрної галузі з предмета «Правила дорожнього руху» до професійної діяльності	29
2.1. Особливості застосування інноваційних методів на заняттях з предмета «Правила дорожнього руху».....	29
2.2. Методика викладання теми «Порядок руху, зупинки та стоянки транспортних засобів» предмета «Правила дорожнього руху» у закладах професійно-технічної освіти.....	34
ВИСНОВКИ	42
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	44
ДОДАТКИ	48
Додаток А Перспективно-тематичний план вивчення теми «Порядок руху, зупинки та стоянки транспортних засобів».....	48
Додаток Б План-конспект заняття з теми «Порядок руху, зупинки та стоянки транспортних засобів».....	55

ВСТУП

Актуальність дослідження. В умовах інтеграції України в світовий економічний простір та перманентного зростання конкурентної боротьби на глобалізованих ринках товарів, послуг та робочої сили одним з напрямів забезпечення конкурентоспроможності країни є ефективне формування, відтворення й використання її трудового потенціалу, зокрема – кваліфікованих робітників.

На необхідність підготовки кваліфікованих робітників, здатних до творчої праці, професійного розвитку, на новаторські пошуки, освоєння новітніх технологій та впровадження їх у виробництво, людей високої освіченості і моралі, енергійних, мобільних і конкурентоспроможних на ринку праці, націлює також Національна доктрина розвитку освіти в Україні в XXI столітті.

Херсонщина є аграрним краєм і лідером з виготовлення сільськогосподарської продукції. Для здійснення процесу виробництва кожне сільськогосподарське підприємство повинно мати необхідну кількість відповідних засобів виробництва, і насамперед механічних. Тому важливим пріоритетом аграрної політики повинно бути технічне оновлення і матеріальне забезпечення сільського господарства.

Сьогодні аграрні підприємства області використовують сучасну техніку: високопродуктивні, надійні, зручні універсальні зернові та кормозбиральні комбайни, трактори потужністю від 40 до 500 кінських сил, сівалки, ґрунтообробну та іншу сільськогосподарську техніку.

Також вперше за три десятиліття, в рамках модернізації професійно-технічної освіти, професійні аграрні ліцеї Великолепетихського, Чаплинського та Іванівського районів області отримали нову сільськогосподарську техніку (сучасні трактори,

культиватор, жниварку, зернозбиральний самохідний комбайн та різноманітні підвісні устаткування) для проведення практичних занять та підвищення конкурентоздатності випускників.

В той же час, сучасне аграрне виробництво потребує компетентного кваліфікованого робітника – тракториста-машиніста сільськогосподарського виробництва з глибоким розумінням своїх обов'язків, з потужним творчим потенціалом, здатного до ефективного використання природних ресурсів, врахування сучасних потреб аграрної галузі, впровадження у технологічні процеси прогресивних та економічно обґрунтованих технологій аграрного виробництва.

Зкладами професійно-технічної освіти області, науковцями здійснюється пошук дієвих механізмів підготовки кваліфікованих робітників аграрної галузі до професійної діяльності, здатних системно, послідовно і професійно виконувати роботу, бути компетентними фахівцями-професіоналами зі сформованим професійним мисленням, відповідно до нормативних документів державного рівня: Конституції України, Закону України «Про вищу освіту», Закону України «Про професійно-технічну освіту» та інших.

Підґрунтям нашого дослідження з теми кваліфікаційної роботи слугували ідеї, сформульовані у працях вітчизняних і зарубіжних учених із: педагогічних технологій у професійній підготовці кваліфікованих робітників (М. Артюшина, С. Коваленко, Л. Петренко, Г. Романова, О. Слатвінська); проблем формування компетентного кваліфікованого робітника (О. Лісовська, В. Легун, Т. Стойчик, С. Таран); психології праці, професійної підготовки особистості та її самоефективності (А. Бандура, М. Гриньова, Л. Помиткіна, В. Рибалка, С. Рубінштейн); дистанційної освіти (В. Биков, Н. Кононець, М. Кадемія); проблеми формування готовності майбутніх фахівців до професійної діяльності (В. Кулько, Р. Лучечко, О. Полозенко). Проблематиці професійної підготовки майбутніх фахівців для аграрної галузі приділена увага в

дослідженням багатьох науковців, що відображено у їх працях. Але, у науково-педагогічній літературі бракує досліджень, зорієнтованих на організацію навчання з окремих предметів навчального плану, що впливає на формування готовності майбутніх кваліфікованих робітників до професійної діяльності.

Аналіз науково-педагогічних джерел і спостереження за освітнім процесом підготовки майбутніх кваліфікованих робітників (трактористів-машиністів сільськогосподарського виробництва) у ДНЗ «Білозерське професійно-технічне училище №6» під час виробничої практики засвідчує, що розв'язання означеної проблеми ускладнене низкою суперечностей між: зростаючими вимогами суспільства до рівня професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників, здатних ефективно працювати в сучасних соціально-економічних і техніко-інформаційних умовах та потребою застосування сучасних педагогічних технологій у процесі формування готовності майбутніх кваліфікованих робітників до професійної діяльності й недосконалістю методик їх використання в організації освітнього процесу.

Виявлення окреслених суперечностей, важливе практичне значення проблеми, нагальна потреба вирішування проблеми в теорії та практиці закладу професійно-технічної освіти зумовили вибір теми дослідження «Методика викладання теми «Порядок руху, зупинки та стоянки транспортних засобів» з предмета «Правила дорожнього руху» у закладах професійно-технічної освіти».

Мета дослідження полягає у розробці методики організації занять з теми «Порядок руху, зупинки та стоянки транспортних засобів» предмета «Правила дорожнього руху» у закладах професійно-технічної освіти.

Відповідно до мети дослідження визначено такі **завдання**:

1) з'ясувати особливості професійної діяльності майбутніх кваліфікованих робітників аграрної галузі-водіїв транспортних засобів;

2) проаналізувати стан досліджуваної проблеми у педагогічній теорії і практиці підготовки майбутніх кваліфікованих робітників аграрної галузі-водіїв транспортних засобів;

3) теоретично обґрунтувати підходи до використання інноваційних методів пізнавальної діяльності учнів у навчанні з предмета «Правила дорожнього руху»;

4) показати особливості застосування інноваційних методів пізнавальної діяльності учнів на заняттях з предмета «Правила дорожнього руху»

5) розробити навчально-методичне забезпечення до теми «Порядок руху, зупинки та стоянки транспортних засобів» для вдосконалення освітнього процесу і формування готовності майбутніх кваліфікованих робітників аграрної галузі до професійної діяльності.

Об'єкт дослідження – освітній процес підготовки майбутніх кваліфікованих робітників аграрної галузі у закладах професійно-технічної освіти.

Предмет дослідження – методика організації занять з теми «Порядок руху, зупинки та стоянки транспортних засобів» предмета «Правила дорожнього руху» у закладах професійно-технічної освіти.

У процесі роботи над кваліфікаційною роботою нами було використано такі **методи**: вивчення педагогічної і методичної літератури з метою виявлення сучасних наукових підходів до викладання предмета «Правила дорожнього руху»; спостереження за організацією процесу навчання учнів закладів професійно-технічної освіти; аналіз та узагальнення досвіду викладачів.

Практичне значення дослідження полягає у розробці методичних рекомендацій до викладання теми «Порядок руху, зупинки та стоянки транспортних засобів» з предмета «Правила дорожнього руху».

Структура роботи: робота складається із змісту, вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ АГРАРНОЇ ГАЛУЗІ З ПРЕДМЕТА «ПРАВИЛА ДОРОЖНЬОГО РУХУ» У ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ

1.1. Особливості професійної діяльності кваліфікованих робітників аграрної галузі-водіїв транспортних засобів

Сучасний світ характеризується глибокими соціально-економічними змінами, що пов'язані з активізацією євроінтеграційних процесів і стрімким науково-технічним прогресом, що передбачають інноваційну модель розвитку економіки нашої країни.

Аграрна галузь (сільське господарство) – це одна з провідних галузей економіки України, покликана забезпечити продовольчу безпеку нашої країни. Ця галузь має значні природні конкурентні переваги: площа сільськогосподарських земель України є найбільшою в Європі і становить 41,5 млн. га (70% території країни), із них – 32,5 млн. га використовуються для вирощування сільськогосподарських культур [8, с. 6].

Характерною ознакою сучасного розвитку аграрної галузі України є динамічне техніко-технологічне оновлення виробничих процесів, що ґрунтуються на знаннях, інноваціях, інтелектуальному і професійному потенціалах.

Забезпечення конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції на світовому та вітчизняному продовольчих ринках на

науковій основі висуває підвищені вимоги до якості робочої сили, її компетентності та професійної мобільності.

Сучасному виробництву потрібні кваліфіковані робітники з широким технічним кругозором, здатні швидко реагувати на зміни в технологічних процесах, самостійно вирішувати складні виробничі завдання та творчо до цього підходити, що вимагає від них ґрунтовних професійних знань, умінь й особистісних якостей. Кваліфікація робітників є рівнем професійної придатності, що забезпечується сукупною наявністю у них загальноосвітніх і спеціальних знань, умінь, навичок, здібностей, досвіду та трудових навичок, необхідних для виконання робіт певної складності за відповідною професією чи спеціальністю. Професійна діяльність кваліфікованого робітника (високої кваліфікації) характеризується поєднанням прийомів висококваліфікованої ручної праці, що ґрунтується на глибоких технічних і спеціальних знаннях з інтелектуальною діяльністю.

Професійна діяльність майбутніх кваліфікованих робітників аграрної галузі відбувається у системі «людина – техніка – природа». Варто наголосити, що ця система характеризується рядом особливостей, які визначають властивості, що притаманні професійній діяльності майбутніх кваліфікованих робітників аграрної галузі:

Універсальність. Кожна конкретна техніка призначена для виконання обмеженої кількості заздалегідь відомих завдань в аграрній галузі. Загалом, кваліфікований робітник аграрної галузі може виконувати безліч різних завдань різними способами у залежності від власних здібностей та отриманих знань, умінь і навичок, а також з урахуванням природно-кліматичних умов.

Адаптивність. Адаптивність системи «людина – техніка – природа» полягає в значно більшому діапазоні її пристосованості до умов її функціонування, що постійно змінюються (науково-технічний прогрес в аграрній галузі, використання технологічних інновацій у

сільськогосподарському виробництві, вдосконалення сільськогосподарської техніки, врахування природно-кліматичних умов, екологія, проблеми навколишнього природного середовища тощо).

Мінливість. Можливість широкого пристосування до темпових, інтенсивних та екстенсивних вимог роботи в аграрній галузі. Негативним фактором є залежність якості професійної діяльності від факторів, здатних погіршувати її стан – стомлюваність, хвороба, природні катаклізми тощо [4, с. 57].

Адекватність. Сукупність властивостей, що характеризують пристосованість системи «людина – техніка – природа» до виконання поставленого завдання.

Підготовка водіїв автотранспортних засобів у закладах професійно-технічної освіти відбувається відповідно до низки нормативно-правових актів: Законів України «Про освіту», «Про професійно-технічну освіту», «Про дорожній рух», «Про ліцензування певних видів господарської діяльності», «Про внесення змін до деяких законодавчих актів з питань професійно-технічної освіти» та Державних стандартів з професії «Водій автотранспортних засобів».

Водій, відповідно до Закону України «Про дорожній рух» і пункту 1.10 загальних положень Правил дорожнього руху, це - особа, яка керує транспортним засобом і має посвідчення водія (посвідчення тракториста-машиніста, тимчасовий дозвіл на право керування транспортним засобом, тимчасовий талон на право керування транспортним засобом) відповідної категорії. Водієм також є особа, яка навчає керуванню транспортним засобом, перебуваючи безпосередньо в транспортному засобі.

Водій – це не просто право користування транспортним засобом, а професія – відповідний рівень знань, умінь і навичок. Більш відповідального ставлення потребує і процес їх навчання, способи контролю отриманих знань.

Досвідчені водії стверджують, що навчитися керувати транспортним засобом не дуже складно, а ось стати висококласним водієм не кожному під силу. Адже слід бути дуже уважним, витривалим, вміти швидко оцінити ситуацію, а ще розумітися на техніці.

Основні професійні навички, якими повинен володіти водій транспортних засобів: дотримання правил дорожнього руху, правил перевезень вантажів, пасажирів та багажу, знання автотранспортної техніки (правила та інструкції з її експлуатації), повинен знати порядок та періодичність виконання робіт з технічного обслуговування. Мати хороший зір, уважність, швидку реакцію, розвинену просторову уяву, емоційну стійкість, здатність до довготривалої концентрації уваги протягом всього часу руху, вміння швидко зорієнтуватись у ситуації, миттєво прийняти рішення.

Існує ряд особливостей в професійній діяльності водіїв:

На результати діяльності впливають зовнішні чинники (стан доріг, кліматичні умови, інтенсивність руху транспорту на протязі маршруту тощо), з-за яких можливі зміни у видах і обсягах робіт водіїв;

Робота водіїв протікає на відкритому повітрі і пов'язана з впливом на нього змінних метеорологічних факторів, що залежать від кліматичної зони, пори року, умов погоди, підвищується значимість впливу суб'єктивних факторів на результати діяльності водія та безпеку руху;

Тривалість робочої зміни водіїв сягає в багатьох випадках 10-12 год. (при дотриманні місячного балансу робочого часу) без строго регламентованого обідньої перерви (його іноді важко регламентувати);

З двох видів навантажень, що діють на людину в процесі праці (фізичної і нервово-емоційною), у водія переважає нервово-емоційна.

Вимогами до індивідуальних якостей водія є фізична сила та витривалість, достатня гострота слуху, достатній об'ємний окомір, точна сенсомоторна реакція, стійкий, технічна спостережливність і кмітливність.

Робота не рекомендується людям з серцево-судинними захворюваннями, хворобами опорно-рухового апарата (радикуліт, артрит тощо), вираженими дефектами органів зору та слуху, нервово-психічними розладами.

Сучасне українське село потребує компетентного робітника-професіонала з глибоким розумінням своїх обов'язків, з потужним творчим потенціалом, здатного до ефективного використання природних ресурсів, врахування сучасних потреб аграрної галузі, впровадження у технологічні процеси прогресивних та економічно обґрунтованих технологій аграрного виробництва.

Автомобіль і трактор – основні транспортні засоби у сільському господарстві. За допомогою, наприклад трактора, якої обробляють ґрунт, перевозять вантажі, виконують основні роботи по догляду за культурними рослинами тощо. Сучасний трактор – машина дуже складна, в її конструкції поєднані досягнення багатьох наук – теплотехніки, гідравліки, механіки, електроніки, конструювання, технології машинобудування, а також наук, пов'язаних з експлуатацією тракторів [24].

Тракторист-машиніст працює на гусеничних і колісних тракторах з причіпними, начіпними та півначіпними сільськогосподарськими машинами і знаряддями, на зернових і спеціальних збиральних комбайнах. Тракторист виконує механізовані роботи з обробки ґрунту, внесення мінеральних та органічних добрив, а також посіву, посадки сільськогосподарських культур і догляду за рослинами.

Професійний тракторист-машиніст повинен вміти: управляти різними видами тракторів, збиральними комбайнами, вантажними автомобілями; володіти навиками багатьох сільськогосподарських професій: водія, саме тракториста, механіка; знати будову і правила експлуатації тракторів і сільськогосподарських машин, систему технічного обслуговування машинно-тракторного парку; стежити за

їхньою технічною справністю та здійснювати нескладний ремонт техніки; виконувати оранку, посів, збирання, транспортування врожаю тощо; під час роботи спостерігати за показаннями приладів, стежити за станом машини. У період посівної та збиральної кампаній робочий день ненормований.

Загально-професійні вимоги:

- раціонально та ефективно організувати працю на робочому місці;
- додержуватись норм технологічного процесу;
- не допускати браку в роботі;
- знати й виконувати вимоги нормативних актів про охорону праці й навколишнього середовища, додержуватися норм, методів і прийомів безпечного ведення робіт;
- використовувати в разі необхідності засоби попередження і усунення природних і непередбачених негативних явищ (пожежі, аварії, повені, тощо);
- знати основи інформаційних технологій.

Потрібні знання з фізики, біології, геометрії, матеріалознавства, агротехніки тощо. Необхідні знання з призначення та навичок використання слюсарних інструментів, уміння складати та розбирати елементи систем, механізмів і вузлів транспортних засобів [9].

Повинен знати: правила експлуатації і технічного обслуговування тракторів, комбайнів, всіх типів сільськогосподарських машин, що агрегатуються з ними; правила техніки безпеки і дорожнього руху [8].

Професія висококваліфікованого тракториста-машиніста сільськогосподарського виробництва є гарантією працевлаштування, адже потреба в спеціалістах за цією професією незмінна, особливо у сільській місцевості.

1.2. Аналіз стану підготовки кваліфікованих робітників за професіями аграрної галузі у ДНЗ «Білозерське професійно-технічне училище № 6»

Методика професійної підготовки, як і будь-якої іншої, базується на передачі та сприйнятті знань, опрацюванні навичок. Передача останніх відбувається від педагога учню. Априорі педагог має бути кваліфікованим і якість передачі навчальної інформації у вигляді знань та умінь, необхідних для напрацювання стійких навичок, вважається високою, принаймні, достатньою. Рівень інтенсивності сприйняття навчальної інформації, у значній мірі, залежить від мотивації та сумлінності учня. Відтак, навчання може бути ефективним лише для того, хто хоче і може навчатися. Слід також зазначити, що особистісні якості, як педагога, так і учня, їх психологічний стан, наявність оточуючих умов тощо на певний момент навчання, також мають враховуватися як фактори впливу на рівень якості навчання [17, с.124].

Після завершення професійного навчання людина займає відповідно до своєї кваліфікації робоче місце на підприємстві сільськогосподарського виробництва. З цього моменту вона починає продукувати цілком конкретні матеріальні цінності або послуги. Від надбаного професіоналізму індивіда, у кінцевому рахунку, залежить його продуктивність, моральна та економічна задоволеність, професійне та соціальне зростання. Від цього також залежить ринкова сталість підприємства та соціально-економічна стабільність держави. Таким чином, професійна підготовка є стратегічним продуктом держави, а її якість – одним з визначальних чинників розвитку.

На сучасному етапі соціально-економічного розвитку України зростають вимоги до якості професійної освіти за професіями аграрної галузі, які зумовлені цілями та потребами цієї галузі. З огляду на це,

вітчизняній аграрній галузі потрібен належний рівень кадрового забезпечення, що є незаперечною умовою його ефективного функціонування й розвитку, тому випускники закладів професійно-технічної освіти повинні бути компетентними, висококваліфікованими, володіти як теоретичними знаннями, так і практичними навичками, бути професіоналами зі сформованим професійним мисленням. Це посилює увагу до підготовки кваліфікованих робітників за професіями аграрної галузі.

Основною метою модернізації освіти України є забезпечення якісної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників, здатних до конкурентної боротьби в сучасних ринкових умовах. Динамічні зміни, що відбуваються на ринку праці, вимагають від випускників закладів професійно-технічної освіти не лише сформованої професійної компетентності, але й готовності оперативно реагувати на зміни техніки, технологій, соціально-економічних ситуацій, тобто професійного творчого мислення й мобільності [18, с.96].

Організація методичної роботи в ДНЗ «Білозерське професійно-технічне училище №6» ґрунтується на діагностичній основі, глибокому вивченні та аналізі результативності освітнього процесу, рівня професійної підготовки педагогічних працівників.

Виховна робота в навчальному процесі спланована на основі положень «Концепції національно-патріотичного виховання дітей та молоді», «Методичних рекомендацій щодо національно-патріотичного виховання у загальноосвітніх навчальних закладах», затверджених наказом Міністерства освіти і науки України.

Навчально-виробничий процес забезпечують 9 викладачів та 14 майстрів виробничого навчання. Для навчання учнів створені всі необхідні умови. Училище комп'ютеризоване, користується послугами мережі інтернет.

ДНЗ «Білозерське професійно-технічне училище №6» здійснює підготовку кваліфікованих робітників за професіями аграрної галузі (інтегровані навчальні плани) :

- «Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва», кваліфікація «А1», «Слюсар з ремонту колісних транспортних засобів», «Водій автотранспортних засобів», кваліфікація «С»;
- «Слюсар з ремонту колісних транспортних засобів», «Водій автотранспортних засобів», кваліфікація «С»;
- «Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва», кваліфікація «А1», «Електрозварник ручного зварювання».

Також училище проводить:

- професійно-технічне навчання незайнятого населення за професією аграрної галузі «Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва», кваліфікації «А1»;
- підвищення кваліфікації незайнятого населення за професією аграрної галузі «Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва», кваліфікації «А2», «В1» (з «А1» на «А2» або «А1» на «В1»).

Нормативними та навчально-методичними документами, в яких відображено зміст професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників за професіями аграрної галузі в закладах професійно-технічної освіти, є низка планів та інших документів: робочі навчальні плани за професією для певного ступеня професійно-технічної освіти; робочі навчальні програми з навчальних предметів та професійно-практичної підготовки, що передбачені робочими навчальними планами; поурочно-тематичні плани з навчальних предметів; перелік навчально-виробничих робіт із професії на семестр чи курс навчання; плани виробничого навчання навчальних груп на місяць; плани навчально-виробничої діяльності на півріччя; плани занять (уроків); розклад занять. Зміст освіти з підготовки у закладах професійно-технічної освіти

кваліфікованих робітників за професіями аграрного профілю базується на Законі України «Про освіту», Законі України «Про професійно-технічну освіту», державних стандартах професійно-технічної освіти та інших актах законодавства України з освітніх питань [16].

Безперечно, основним нормативним документом, який регулює професійну підготовку майбутніх кваліфікованих робітників з професій аграрної галузі і відображає зміст професійно-технічної освіти, є Державний стандарт професійно-технічної освіти (ДСПТО). Стандарти, як зазначають Л. Пуховська, А. Ворначев, С. Мельник, Ю. Кравець, є своєрідним зв'язком між системою освіти, з одного боку, і ринком праці та виробництвом – з іншого. Слід мати на увазі, що зв'язок між стандартами професійної освіти та ринком праці постійно змінюється у залежності від політики країни в певній галузі та її правової основи [26].

Наприклад, ДСПТО для підготовки робітників з професії «Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва» категорії А1, А2, В1, В2, В3, С, D1, Е1, Е2, G1, G2, Н розроблений відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 16 листопада 2011 р. №1238 та ст. 32 Закону України «Про професійно-технічну освіту» (103/98-ВР) і є обов'язковим для виконання усіма закладами професійно-технічної освіти, підприємствами, установами та організаціями, що здійснюють підготовку кваліфікованих робітників. ДСПТО містить: освітньо-кваліфікаційну характеристику випускника ЗПТО; типовий навчальний план підготовки кваліфікованих робітників; типові навчальні програми з навчальних предметів, виробничого навчання і виробничої практики, передбачених типовим навчальним планом; критерії кваліфікаційної атестації випускників; перелік основних обов'язкових засобів навчання; список рекомендованої літератури. Слід зазначити, що тривалість навчання під час первинної професійної підготовки тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва категорії А1 складає 1018 годин, підвищення кваліфікації на категорії А2 – 234 годин, В1 –

214 годин, В2 – 192 години, В3 – 214 годин, С – 202 години, D1 – 186 годин, E1, E2 – 186 годин, G1, G2 – 180 годин, категорію Н – 186 годин.

Згідно ДСПТО у структурі навчальних планів виокремлюється : загальноосвітня підготовка, загально-професійна підготовка, професійно-теоретична підготовка, професійно-практична підготовка, державна кваліфікаційна атестація (або поетапна атестація при продовженні навчання) [8].

Згідно типового навчального плану підготовки кваліфікованих робітників за професією 8331 «Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва» (Таблиця 1.1), кваліфікації А1, до *загально-професійної підготовки* віднесено такі предмети, як : «Основи правових знань», «Основи галузевої економіки і підприємництва», «Інформаційні технології». *Професійно-теоретична підготовка* передбачає вивчення таких предметів, як «Агротехнологія», «Трактори», «Основи слюсарної справи», «Сільськогосподарські машини», «Комплексна система технічного обслуговування і ремонту сільськогосподарської техніки», «Правила дорожнього руху», «Основи безпеки руху», «Охорона праці», «Основи технічного креслення». *Професійно-практична підготовка* передбачає «Виробниче навчання» та «Виробнича практика» [8].

Підготовка кваліфікованих робітників за професією 8331 «Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва», кваліфікація А2, до *загально-професійної підготовки* віднесено такі предмети, як : «Основи правових знань», «Основи галузевої економіки і підприємництва», «Інформаційні технології». *Професійно-теоретична підготовка* передбачає вивчення таких предметів, як «Агротехнологія», «Трактори», «Сільськогосподарські машини», «Комплексна система технічного обслуговування і ремонту сільськогосподарської техніки», «Правила дорожнього руху», «Основи безпеки руху», «Охорона праці».

Професійно-практична підготовка передбачає «Виробниче навчання» та «Виробнича практика» [8].

Підготовка кваліфікованих робітників за професією 8331 «Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва», кваліфікація В1, до *загально-професійної підготовки* віднесено такі предмети, як : «Основи правових знань», «Основи галузевої економіки і підприємництва», «Інформаційні технології». *Професійно-теоретична підготовка* передбачає вивчення таких предметів, як «Агротехнологія», «Сільськогосподарські машини», «Система технічного обслуговування і ремонту сільськогосподарської техніки», «Правила дорожнього руху», «Основи безпеки руху», «Охорона праці». *Професійно-практична підготовка* передбачає «Виробниче навчання» та «Виробнича практика» [8].

Підготовка кваліфікованих робітників за професією 7231 «Слюсар з ремонту автомобілів», кваліфікації слюсар з ремонту автомобілів 2-го розряду, до *загально-професійної підготовки* віднесено такі предмети, як : «Основи правових знань», «Основи галузевої економіки і підприємництва», «Інформаційні технології», «Правила дорожнього руху». *Професійно-теоретична підготовка* передбачає вивчення таких предметів, як «Спеціальна технологія», «Допуски і технічні виміри», «Технічне креслення», «Матеріалознавство», «Електротехніка», «Охорона праці». *Професійно-практична підготовка* передбачає «Виробниче навчання» та «Виробнича практика в майстернях і на підприємстві» [6].

Підготовка кваліфікованих робітників за професією 7212 «Електрозварник ручного зварювання», кваліфікації електрозварник ручного зварювання 2-го розряду, до *загально-професійної підготовки* віднесено такі предмети, як : «Основи правових знань», «Основи галузевої економіки і підприємництва», «Інформаційні технології», «Правила дорожнього руху». *Професійно-теоретична підготовка*

передбачає вивчення таких предметів, як «Спеціальна технологія», «Допуски і технічні виміри», «Технічне креслення», «Матеріалознавство», «Електротехніка», «Охорона праці». *Професійно-практична підготовка* передбачає «Виробниче навчання» та «Виробнича практика в майстернях і на підприємстві» [5].

Підготовка кваліфікованих робітників за професією 8322 «Водій автотранспортних засобів», кваліфікації водіння автотранспортних засобів категорії «С», до *загально-професійної підготовки* віднесено такий предмет, як : «Основи законодавства України». *Професійно-теоретична підготовка* передбачає вивчення таких предметів, як «Охорона праці та навколишнього середовища», «Будова й експлуатація вантажного автомобіля», «Правила дорожнього руху», «Основи безпеки дорожнього руху та перша медична допомога», «Професійна етика та культура водіння». *Професійно-практична підготовка* передбачає «Водіння автомобіля» [7].

Таблиця 1.1

Типовий навчальний план

Професія : 8331 Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва, кваліфікація «А1»

№ з/п	Навчальні предмети	Кількість годин	
		Всього	З них на лабораторно-практичні роботи
1.	Загальнопрофесійна підготовка	63	4
1.1.	Основи галузевої економіки та підприємництва	17	
1.2.	Основи правових знань	17	
1.3.	Інформаційні технології	17	6
1.4.	Резерв часу	12	
2.	Професійно-теоретична підготовка	424	99
2.1.	Агро технологія	50	
2.2.	Трактори	124	48
2.3.	Основи слюсарної справи	22	

2.4.	Сільськогосподарські машини	84	32
2.5.	Комплексна система технічного обслуговування і ремонту сільськогосподарської техніки	32	6
2.6.	Правила дорожнього руху	60	24
2.7.	Основи безпеки руху	12	
2.8.	Охорона праці	30	
2.9.	Основи технічного креслення	10	
3.	Професійно-практична підготовка	524	
3.1.	Виробниче навчання	264	
3.2.	Виробнича практика	260	
4.	Консультації	16	
5.	Державна кваліфікаційна атестація (або проміжна (поетапна) кваліфікаційна атестація при продовженні навчання)	7	
6.	Загальний обсяг навчального часу (без п. 4)	1018	107

Результатом аналізу стану професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників з професій аграрної галузі у ДНЗ «Білозерське професійно-технічне училище №6», є підтвердження думки таких науковців, як Н. Дерев'янка, С. Кравець, Ю. Кравець, В. Ледньов, О. Оліферчук, що зміст професійної освіти – це зміст процесу змін якостей особистості, необхідною умовою якого є організована діяльність, реалізована через засвоєння досвіду, виховання і розвитку [14]. Зміст освіти, що має бути засвоєний учнями закладів професійно-технічної освіти і відображений у ДСПТО, визначає розвиток особистості майбутнього кваліфікованого робітника з професій аграрної галузі і є частиною соціально-культурного досвіду. Незаперечним є той факт, що освіта є досвідом тисячоліть, що передається й засвоюється у процесі навчання, включаючи в себе культуру поведінки, спілкування, почуття, мислення і практичну діяльність [5].

Аналіз офіційних звітів ДНЗ «Білозерське професійно-технічне училище №6» свідчить, що випускники мають майже стовідсоткове

працевлаштування. Але практика показує, що частина випускників не йдуть працювати у сільськогосподарське виробництво і не бачать свого майбутнього у вітчизняній аграрній галузі. За останні роки фіксується відтік кваліфікованої молоді за кордон (роботи на фермах, аграрних підприємствах, сільськогосподарських угіддях Польщі, Німеччини, Данії, Швеції тощо).

Вітчизняні дослідники А. Кобець та А. Пугач зазначають, що нині навчальним закладам, які здійснюють підготовку майбутніх кваліфікованих робітників з професій аграрної галузі, слід враховувати думку представників аграрного бізнесу і орієнтуватися на потреби вітчизняного агробізнесу, всіляко демонструвати молоді привабливість аграрної сфери, адже сьогодні через соціально-політичні чинники в Україні сформувалося негативне ставлення до села та роботи на землі [11].

В результаті аналізу освітнього процесу у ДНЗ «Білозерське професійно-технічне училище №6», нами зроблені висновки, що сьогодні особливого значення набувають такі аспекти підготовки майбутніх кваліфікованих робітників: науково-методичне та матеріально-технічне забезпечення; врахування науково-технічних досягнень при підготовці кваліфікованих робітників; упровадження інноваційних технологій у навчальний процес; модернізація інформаційно-освітнього середовища та інтелектуалізація професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників; особистісно-орієнтований підхід до професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників.

Таким чином, на підставі нормативних документів, державних стандартів професійно-технічної освіти, інформаційно-освітнього середовища, практичної діяльності можна виокремити особливості професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників з професій аграрної галузі у ДНЗ «Білозерське професійно-технічне училище №6»:

- професійна підготовка майбутніх кваліфікованих робітників з професій аграрної галузі здійснюється на основі державних стандартів професійно-технічної освіти, освітньо-кваліфікаційної характеристики випускника закладу професійно-технічної освіти з метою формування його загальнопрофесійних, ключових та професійних компетентностей;
- основними рисами кваліфікації майбутніх кваліфікованих робітників з професій аграрної галузі є високий рівень загальної і технічної культури, динамізм;
- у структурі навчальних планів виокремлюється загальноосвітня, загально-професійна, професійно-теоретична, професійно-практична підготовки;
- професійна підготовка майбутніх кваліфікованих робітників з професій аграрної галузі знаходиться у стані модернізації (матеріально-технічне, кадрове, інформаційно-освітнє середовище закладу), вдосконалення структури виробничого потенціалу, створення належних організаційних, дидактичних та матеріально-технічних умов для підвищення якості професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників;
- запровадження елементів дуальної системи навчання (заклад + аграрне підприємство) у професійній підготовці майбутніх кваліфікованих робітників.

Разом з тим, процеси адаптації професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників до нових умов розвитку аграрного виробництва висвітлюють низку проблем зокрема: технічні – застаріле ресурсне та матеріально-технічне забезпечення, рівень оснащення навчально-матеріальної бази навчально-виробничих майстерень не відповідає оснащенню сучасних підприємств, фермерських господарств та агрофірм; технологічні – невідповідність якості професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників сучасним технологіям

аграрного виробництва; дидактичні – низький рівень забезпечення навчально-виробничого процесу засобами навчання та інші.

1.3. Інноваційні методи пізнавальної діяльності учнів у навчанні з предмета «Правила дорожнього руху»

Однією з основних цілей розвитку інформаційного суспільства в Україні є забезпечення комп'ютерної та інформаційної грамотності населення, насамперед шляхом створення системи освіти, орієнтованої на використання новітніх ІКТ (Інформаційно-комунікаційні технології) у формуванні всебічно розвиненої особистості.

Інформаційно-комунікаційні технології – це сукупність методів, засобів та прийомів пошуку, зберігання, опрацювання, подання та передавання графічних, текстових, цифрових, аудіо та відеоданих на базі персональних комп'ютерів, комп'ютерних мереж та засобів зв'язку [22, с. 13].

Головною умовою є забезпечення навчання, виховання, професійної підготовки людини для роботи в інформаційному суспільстві. В останні роки термін «інформаційні технології» заміняє поняття «комп'ютерні технології» навчання. Інформаційно-комунікаційні технології можна віднести до технологічних засобів, і вони спрямовані на підготовку особистості інформаційного суспільства, формування вмінь працювати з інформацією, розвиток комунікативних здібностей, формування дослідницьких умінь та вмінь вибору оптимальних рішень, забезпечення великим обсягом якісної інформації.

Застосовуючи новітні інформаційно-комунікаційні технології в процесі навчання учнів професіям аграрної галузі, у викладача є змога використовувати свої професійні завдання на значно вищому рівні [19].

Завдяки комп'ютеру навчальне середовище, де панує традиційний друкований підручник, можна доповнити відео, звуком та анімацією, що мають сильний емоційний вплив. Це не тільки значно підвищує якість навчання – викладач та учні отримують велике задоволення від процесу пізнання. Викладач використовує різноманітні системи мотивації у вивченні матеріалу, а саме: поєднання та застосування інтерактивних методик та використання сучасних аудіо-відео засобів. Такий підхід сприяє глибокому засвоєнню навчальних програм та здобуттю знань [30, с. 47].

Новітні технології й інтерактивні методики допомагають формувати в учнів позитивне ставлення до професійної діяльності водія та аграрної і транспортної галузі в цілому, а також формують у них інтерес до продовження навчання після його завершення.

Нова парадигма освіти зумовила оновлення фахової освіти та відповідних форм, методів і технологій навчання, що базуються на електронному навчанні, в якому центральною фігурою є учень, який знаходиться у центрі освітнього процесу, ґрунтується на повазі до його думки, на спонуканні до активності, на заохоченні до творчості.

Сьогодні інновації в галузі освіти поділяють на:

- психолого-педагогічні – нововведення в навчальний, виховний, управлінський процес;
- науково-виробничі – комп'ютерні та мультимедійні технології;
- соціально-економічні – правові, юридичні та економічні нововведення.

В свою чергу інноваційні технології у закладі професійно-технічної освіти характеризують, як технології, засновані на нововведеннях: організаційних (пов'язаних із оптимізацією умов освітньої діяльності) та методичних (спрямованих на оновлення змісту освіти та підвищення її якості), які дозволяють:

- учням: засвоювати професійні знання; розвивати проблемно-пошукове мислення; формувати професійне міркування; розширювати можливості самоконтролю отриманих знань;
- викладачам: оперативно оновлювати навчально-методичну літературу; впроваджувати модульні технології навчання; використовувати імітаційні технології навчання; розширювати можливості контролю знань студентів [20, с.35].

На сьогоднішній час багато досвідчених педагогів у професійній освіті працюють за давно налагодженими методиками і не завжди схвалено ставляться до будь-яких нововведень. Отже, розроблена методика впровадження інновацій, яка складається з трьох етапів.

Перший етап – підготовка майстрів виробничого навчання до впровадження інновацій. Вона включає три складові: формування професійної мотивації; оволодіння знаннями щодо педагогічних інновацій, технологій її реалізації; ознайомлення з методами дослідницької роботи.

Другий етап – підготовка учнів до навчання в режимі впровадження інновацій. Вона включає три складові: адаптування до навчання в нових умовах; оволодіння методами самостійної роботи; формування мотивації.

Третій етап – вибір інновації для професійно-практичної підготовки. На цьому етапі перед членами учнівського колективу стоїть завдання визначити, які з відомих їм інновацій можна реалізувати у закладі освіти. Цей вибір залежить від багатьох факторів, серед яких можна виділити такі: готовність колективу до впровадження інновацій; особливості підготовки фахівців із даних професій; вікові особливості учнів, рівень їх підготовленості та реальних пізнавальних можливостей; матеріально-технічна база закладу освіти; можливості майстрів виробничого навчання, рівень їх теоретичної та практичної підготовленості, методичної майстерності, особистих якостей [29].

За формою проведення можна виокремити такі групи інноваційних навчальних занять :

1. Заняття у формі змагань та ігор: конкурс, турнір, естафета, ділова гра, кросворд, вікторина.
2. Заняття, побудовані на формах, жанрах і методах роботи, відомих у суспільній практиці: дослідження, винахід, аналіз першоджерел, коментар, мозковий штурм, інтерв'ю, репортаж, рецензія, проект.
3. Заняття на основі нетрадиційної організації навчального матеріалу: урок мудрості, відвертості.
4. Заняття, що нагадують публічні форми спілкування: конференція, регламентована дискусія.
5. Заняття з проведенням комп'ютерного тестування знань.

Зазначені типи занять дають змогу формувати систему занять, що утворюють цілісну технологію навчання, на підставі якої педагог планує, розробляє й проводить конкретні навчальні заняття. Такі заняття повинен вміти проводити кожен викладач [2, с. 56].

ІКТ використовується на різних етапах навчання.

На етапі актуалізації опорних знань використовується фрагмент відео, 3D анімація. Наприклад: фрагмент відео «Проїзд перехресть», призупиняється перегляд та проводиться коротке опитування учнів, згідно з темою заняття, а потім продовжується перегляд, де показані правильні дії водія в конкретній ситуації.

Під час мотивації створюється проблемна ситуація за допомогою якої реалізовується інтерактивний прийом чи вправа, з метою активізації пройденого матеріалу та подальшої пізнавальної діяльності у учнів. Наприклад: під час вивчення тем «Перехрестя», «Зупинка та стоянка» використовується фрагменти відео, 3D анімація і тестові різнорівневі завдання.

На етапі вивчення нового матеріалу використовуються лекції з тематичними схемами «Правил дорожнього руху», таблицями, стендами, відео фрагментами. 3D анімації дозволяють учням побачити проблему не на малюнку, а в режимі реального часу, з різних кутів та навіть з місця водія.

При викладанні навчального матеріалу доречним є проведення навчальних дискусій з теми, аналіз певних ситуацій з предмета «Правила дорожнього руху», розв'язування тематичних тестів.

Сутність інноваційних змін у діяльності педагогічного колективу полягає у поєднанні факторів інтенсифікації навчання – створення умов для динамічного оволодіння професійними компетенціями на максимально можливому рівні компетентностей з використанням творчого потенціалу суб'єктів навчально-виховного процесу [15, с.36].

Переваги використання інноваційних методів для учнів:

- Розвивають мотивацію, роблять уроки цікавими
- Учні починають краще розуміти складні задачі завдяки динамічній подачі інформації
- Учні працюють творчо, стають впевненішими у собі та в своїх уміннях
- Впливають на естетичну емоційність уроку.

Переваги використання інноваційних методів для викладача:

- Унаочнення матеріалу, є можливість демонструвати готові фрагменти уроку, відеоматеріали та тестові завдання
- Дозволяє збільшити обсяг нового матеріалу, швидка обробка інформації
- Інтерактивний контроль знань

Переваги використання інноваційних методів на уроках:

- Зростання обсягу виконаних завдань за урок
- Підвищення мотивації та пізнавальної активності за рахунок різноманітних форм роботи.

Активне впровадження новітніх технологій у освітній процес підготовки кваліфікованих робітників з професій аграрної і транспортної галузі, використання комп'ютерної техніки, розумне, раціональне та ефективне їх поєднання, дає змогу викладачеві ефективно організувати навчально-пізнавальний процес та сприяє легкому засвоєнню учнями навчальних програм предметів. Учні активно включаються в навчальну діяльність, зростає їхня зацікавленість до вивчення навчального матеріалу з предметів, а також вони приймають активну участь у вивченні нового матеріалу.

РОЗДІЛ 2

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ПІДГОТОВКИ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ АГРАРНОЇ ГАЛУЗІ З ПРЕДЕТА «ПРАВИЛА ДОРОЖНЬОГО РУХУ» ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

2.1. Особливості застосування інноваційних методів на заняттях з предмета «Правила дорожнього руху»

Одним з найбільш ефективних напрямів використання інформаційних технологій у процесі навчання учнів правилам дорожнього руху є створення комп'ютерних навчальних матеріалів та ефективне поєднання з іншими навчальними матеріалами, з типовими, стандартними. Сьогодні інформаційні технології стали невід'ємною складовою сучасного світу, вони значною мірою визначають подальший економічний та суспільний розвиток людства.

Викладач має можливість отримувати найсучаснішу інформацію у галузі авто-індустрії та змін нормативно-правових актів, активно спілкуватися з учнями, батьками та колегами. Завдяки цьому підвищується авторитет викладача, він дійсно стає носієм сучасної інформаційної культури, нових знань, усього передового.

У процесі занять з правил дорожнього руху активно використовуються інформаційно-комунікаційні технології, цифрові освітні ресурси, оскільки звернення до нових інформаційних технологій та їх ефективне застосування сприяє підвищенню пізнавальної активності учнів, а також покращує ефективність управління їхньою навчальною діяльністю. Комп'ютер в навчанні предмета виступає передусім як джерело навчальної інформації; засіб ілюстрації та мультимедіа; засіб індивідуалізації та диференціації навчання; засіб

моделювання і проектування; засіб збору, зберігання та обробки навчальної інформації [25, с. 89].

Активно необхідно впроваджувати нові форми і методи організації: учні готують реферати, доповіді у вигляді презентацій з різних тем, захист лабораторно-практичних робіт. Створення умов для творчого розвитку, здатності до безперервного самовдосконалення, самоосвіти на основі використання особистісно-зорієнтованих методів навчання з широким залученням нових педагогічних технологій.

Елементи самостійної роботи також необхідно реалізовувати під час проведення навчання з практичного водіння автомобіля.

Необхідно розробити методичне забезпечення, забезпечити кабінет сучасними технічними засобами навчання, оновити зміст навчання з врахуванням інтеграції до міжнародної системи, а також стрімких змін потреб ринку праці; створити нові навчальні плани і програми з орієнтацією на нові технології навчання.

Володіння сучасними освітніми технологіями, методичними прийомами, педагогічними засобами, різними формами позаурочної роботи. Завдяки комп'ютеру навчальне середовище, де панує традиційний друкований підручник, можна доповнити відео, звуком та анімацією, що мають сильний емоційний вплив. Це не тільки значно підвищує якість навчання – викладач та учні отримують велике задоволення від процесу пізнання.

Упровадження новітніх технологій у навчання з підготовки кваліфікованих робітників за професіями аграрної і транспортної галузі (зокрема, використання ПК), сприяє заохоченню учнів до вивчення предметів, а також сприяє відновленню престижу предмета та підняття ступеня зацікавленості даним предметом. Для цього на високому рівні слід володіти основами педагогіки, психології та вікової фізіології. Під час навчання необхідно активно використовувати сучасні новітні

технології, особливості осіб, які навчаються. Окрім того, необхідно враховувати психологічні особливості розвитку учнів.

Важливе значення має використання диференційованого та індивідуального підходу до учнів, що дає можливість кожному учню показати свої здібності та проявити свій талант.

Використання:

- технології пояснювально-ілюстративного навчання, у основу яких є інформування, просвіта учнів та організація їхніх репродуктивних дій для вироблення знань, умінь і навичок;
- технології особистісно-зорієнтованого навчання, що створює умови для розвитку індивідуальних особливостей учнів;
- технології розвивального навчання;
- інформаційні технології.

Використання методів компетентного та особистісного зорієнтованого підходів, що визначається на основі провідних цілей загальної та вищої освіти, основних видів діяльності учнів, які дозволяють йому оволодівати соціальним досвідом, формувати навички життя та практичної діяльності в суспільстві.

На заняттях учні повинні активно оперувати власними знаннями, інформацією, активно діяти, швидко приймати рішення. Натомість викладач повинен володіти технологіями творчої педагогічної діяльності з урахуванням особливостей навчального матеріалу, здібностей учнів та студентів тощо [6, с. 167].

При вивченні правил дорожнього руху та безпеки руху йде поєднання відеоматеріалів, планшетів з моделями автомобілів і плакатів.

Необхідно впроваджувати передовий педагогічний досвід на уроках з вивчення будови транспортних засобів, вивчати закордонний досвід підготовки водіїв, в мережі Інтернету, наукових видань, а також кращий досвід України.

Слід формувати в учнів навички самостійно здобувати знання, застосовувати їх на практиці (учні самостійно готують реферати, презентації, створюють проекти за темами навчального матеріалу).

Пропонується використовувати інноваційні методи на різних етапах уроку, створювати відеоуроки, анімації, 3D графіки, схеми, таблиці та завдання.

У практичній діяльності використовувати різноманітні форми проведення уроків: уроки-змагання, уроки загального огляду знань (уроки-заліки), уроки-диспути, уроки-презентації, уроки-конкурси.

Рекомендується проводити аналіз конкретних ситуацій або кейс-метод – це обговорення реальної проблеми або ситуації, що потребує оптимального розв'язання. Кейс-метод – це коротка за обсягом ділова гра. Його сутність полягає в тому, що проблемне викладання знань супроводжується організацією самостійної роботи учнів. Особливістю цього методу є відтворення проблемної ситуації на основі фактів реального життя.

Технологія ситуативного моделювання передбачає включення учасників освітнього процесу в гру (ігрове моделювання) під час заняття. За таких умов учням надається максимальна свобода інтелектуальної діяльності, яка обмежується лише правилами гри.

З теми «Порядок руху, зупинки та стоянки транспортних засобів» добре зарекомендують себе ділова гра, яка передбачає включення учнів в гру по конкретній ситуації під час занять; відеоуроки та 3D анімації, де показано всі деталі застосування правил дорожнього руху; мультимедійні технології дозволять учням подати набагато більше інформації та розглянути більш детально тему, яка вивчається. Інноваційні технології, які можна впроваджувати на заняттях з предмета «Правила дорожнього руху»: ігри, презентації, відео-уроки, тести, симулятори.

- *Гра.* Серед активних методів навчання чільне місце належить грі. Є багато концепцій ігрової діяльності, їх численність зумовлена як різними методологічними підходами, з погляду яких визначається гра, так і складністю та різноманітністю феномену гри та її функцій. На думку науковців, гра – це особлива форма життя, вироблена або створена суспільством для керування розвитком молодого покоління; тобто це особливе педагогічне творіння, хоча створили її не окремі люди, а суспільство в цілому [28, с. 108].

- *Презентація.* Одним із актуальних і поширених напрямів використання інформаційно-комунікаційних технологій у освітньому процесі закладів професійно-технічної освіти є *навчальні презентації*. Це ефективний й функціональний наочний (навчальний) засіб, що є сукупністю різних засобів подання інформації (текст, зображення, звук, анімація тощо) який використовується під час проведення уроків, лекцій, семінарів, конференцій тощо. Їх використання забезпечує одночасний вплив на зір та слух учнів, що дає змогу досягти максимальної ефективності сприйняття навчального матеріалу.

- *Відео.* Використання на уроці **відео** значно полегшує розуміння навчального матеріалу учнем. Особлива цінність таких наочних засобів навчання полягає в тому, що вони дають змогу візуалізувати чимало абстрактних понять і процесів, виробничих технологій та операцій. При цьому зменшується необхідність використовувати складне в налагодженні, громіздке, дороге, а іноді навіть небезпечне обладнання. До того ж, найкраще засвоюється те, що сприймається відразу кількома органами чуття.

- *Тести.* Термін «*тест*» походить від англійського «*test*» і перекладається як перевірка, випробування; це завдання стандартної форми, виконання якого допомагає виявити певні знання, уміння й навички, здібності учнів. Характеризується він відносною простотою процедури і обладнання, безпосередньою фіксацією результатів;

можливістю використання як індивідуально, так і для групи; зручністю оброблення; короткочасністю. Тестові оцінки мають відносний характер. Одним з основних і безперечних його переваг є мінімальне витрачання часу на підведення підсумків контролю.

- *Симулятор*. Самим останнім і більш розробленим вважається симулятор безпечного водіння і дотримання Правил дорожнього руху 3D. Симулятор водіння в першу чергу – це навчальна програма. Цей тренажер призначений на вивчення і зміцнення знань правил дорожнього руху. Також він розвиває мислення водія, яке потрібно використовувати в рамках їзди. Навчає тренажер як проходити без проблем перехрестя, дорожні розмітки, світлофори тощо.

Отже, інноваційні технології навчання спрямовані, насамперед, на підвищення власної активності студентів, їх мотивації до навчальної та професійної діяльності. Вони дозволяють перейти від пасивного засвоєння знань до їх активного застосування в різних ситуаціях навчально-пізнавальної чи професійної діяльності, що, безумовно, підвищує якість підготовки майбутніх фахівців технологій.

2.2. Методика викладання теми «Порядок руху, зупинки та стоянки транспортних засобів» предмета «Правила дорожнього руху» у закладах професійно-технічної освіти

Державний стандарт професійно-технічної освіти для підготовки робітників з професії тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва категорії А1 розроблено відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 16 листопада 2011 р. №1238 та ст.32 Закону України «Про професійно-технічну освіту» (103/98-ВР) і є обов'язковим для виконання усіма закладами професійно-технічної освіти,

підприємствами, установами та організаціями, що здійснюють (або забезпечують) підготовку кваліфікованих робітників, незалежно від їх підпорядкування та форми власності [8].

Державний стандарт професійно-технічної освіти містить:

- освітньо-кваліфікаційну характеристику випускника закладу професійно-технічної освіти;
- типовий навчальний план підготовки кваліфікованих робітників;
- типові навчальні програми з навчальних предметів, виробничого навчання і виробничої практики, передбачених типовим навчальним планом;
- критерії кваліфікаційної атестації випускників;
- перелік основних обов'язкових засобів навчання;
- список рекомендованої літератури [8].

Згідно до типового навчального плану (див. табл. 1.1) передбачено вивчення навчальної дисципліни професійно-теоретичної підготовки «Правила дорожнього руху», на яку відведено 60 годин, з яких 24 години на практичні заняття.

Мета викладання предмета сформувані в учнів знання про правила дорожнього руху, обов'язки і права водіїв механічних транспортних засобів.

Після вивчення навчального предмета учень повинен знати:

- Правила дорожнього руху, Закон України «Про дорожній рух»;
- основи керування автомобілем і механічними транспортними засобами;
- безпеку руху, причини дорожньо-транспортних пригод і способи їх попередження;
- правила подання першої допомоги потерпілим під час дорожньо-транспортних пригод;

- правові основи і відповідальність за порушення Правил дорожнього руху, порядку і правил експлуатації автомобіля та завдання шкоди навколишньому середовищу.

Учень повинен вміти: виконувати Правила дорожнього руху, впевнено діяти за складних дорожніх обставин і не допускати дорожньо-транспортних пригод.

Учень повинен мати навички: коректного застосування Правил дорожнього руху [8].

Згідно до теми кваліфікаційної роботи передбачено розробку методики викладання теми «Порядок руху, зупинки та стоянки транспортних засобів» на вивчення якого відведено 18 годин, з яких 8 годин - практичні заняття. Теоретичний матеріал цього розділу розбито на два підрозділи: «Порядок руху» та «Зупинка і стоянка транспортних засобів». Згідно з вимогами Л. Косован, С.С. Шевчука та ін. щодо організації планування навчально-виробничої діяльності розглянемо питання, які слід розглянути на заняттях.

Таблиця 2.1

Типова навчальна програма з предмета «Правила дорожнього руху»

№ з/п	Тема	Кількість годин	
		Всього	З них на лабораторно-практичні роботи
1.	Загальні положення, терміни та визначення, обов'язки та права учасників дорожнього руху	4	
2.	Регулювання дорожнього руху	20	6
3.	Порядок руху	18	8
4.	Особливі умови дорожнього руху	10	6
5.	Додаткові вимоги Правил дорожнього руху	8	4
	Всього	60	24

Тема. Порядок руху. Зупинка і стоянка транспортних засобів.

Попереджувальні сигнали, види, призначення та вимоги до їх подачі. Обов'язки учасників руху відповідно до попереджувальних сигналів. Додаткові, допоміжні попереджувальні сигнали. Заборона звукового сигналу та допустиме його включення.

Швидкість руху та дистанція. Вибір водієм безпечних дистанцій та інтервалів між транспортними засобами, що рухаються.

Розміщення транспортних засобів на проїзній частині. Вимоги до розміщення транспортних засобів на проїзній частині залежно від кількості смуг для руху, виду транспортних засобів та швидкості їх пересування.

Випадки, коли дозволяють рух трамвайними коліями. Зустрічний роз'їзд та переважне право проїзду.

Обов'язки водія перед початком руху. Початок руху, маневрування. Порядок виїзду з дворів та прилеглих до дороги територій. Перешиккування для проїзду, виконання поворотів (розворотів). Місця заборони розвороту. Порядок руху заднім ходом.

Обгін, обов'язки водіїв під час обгону. Порядок виконання обгону. Місця, де заборонено обгін.

Зупинка і стоянка. Порядок зупинки та стоянки транспортних засобів, безпечні умови. Місця заборони стоянки.

Обов'язки водія за ситуації, коли йому необхідно залишити своє місце за кермом. Вимушені зупинки та відповідні обов'язки водія.

Проїзд перехресть. Регульовані перехрестя. Поняття та ознаки регульованих перехресть. Правила проїзду регульованих перехресть. Порядок та черговість руху на регульованих перехрестях.

Поняття про нерегульовані перехрестя та їх види. Правила проїзду перехрестя рівнозначних та нерівнозначних доріг. Порядок руху на них.

Випадки, коли водій не може визначити головну дорогу, а знаки пріоритету відсутні.

Небезпечні наслідки порушення правил проїзду перехресть.

Лабораторно-практичні роботи:

1. Набуття навичок із подачі попереджувального сигналу рукою. Формування навичок правильної орієнтації, оцінювання ситуації та прогнозування її розвитку. Ознайомлення з діями водіїв за конкретних умов дорожнього руху.

2. Набуття навичок з вибору швидкості руху, дистанції, інтервалу, обгону і зустрічного роз'їзду. Формування навичок правильної орієнтації, оцінювання ситуації та прогнозування її розвитку. Ознайомлення з діями водіїв за конкретних умов дорожнього руху.

3. Набуття навичок з правил зупинки та стоянки транспортних засобів. Формування навичок правильної орієнтації, оцінювання ситуації та прогнозування її розвитку. Ознайомлення з діями водіїв за конкретних умов дорожнього руху.

4. Набуття навичок з проїзду регульованих та нерегульованих перехресть. Формування навичок правильної орієнтації, оцінювання ситуації та прогнозування її розвитку. Ознайомлення з діями водіїв за конкретних умов дорожнього руху.

Крім того типовою навчальною програмою передбачено виконання лабораторно-практичних робіт, на яких слід пройти інструктаж з охорони праці, розглянути типові дорожньо-транспортні ситуації з використанням технічних засобів, макетів, стендів і програмованих навчальних матеріалів, набути навички з подачі попереджувального сигналу рукою, сформувати навички правильної орієнтації, оцінювання ситуації та прогнозування її розвитку, ознайомити з діями водіїв за конкретних умов дорожнього руху [12].

Аналіз цієї інформації дозволив нам запропонувати систему викладання теми «Порядок руху, зупинки та стоянки транспортних засобів» та скласти перспективно-тематичний план (додаток А) на основі визначення конкретного змісту, форм організації і методів

проведення кожного заняття. Крім того було визначено мету кожного заняття, перелік роздаткового матеріалу та наочних посібників, визначено також між предметні зв'язки.

Методика викладання – це логічний процес реалізації методів навчання. Методика викладання суспільних наук покликана забезпечити високий теоретичний рівень викладання, науковість, яскравість і дохідливість викладу матеріалу [21, с. 354].

Хороша методика викладання забезпечує єдність інтересів викладача і учнів на основі з'єднання необхідності вивчення будь-якої дисципліни з переконанням цієї необхідності. В цьому відношенні методи активного навчання є одним з найбільш перспективних шляхів вдосконалення професійної підготовки фахівців.

Активні методи навчання – методи, стимулюючі пізнавальну діяльність студентів. Вони будуються в основному на діалозі, що припускає вільний обмін думками про шляхи рішення тієї або іншої проблеми. Дані методи характеризуються високим рівнем активності учнів [7, с. 43].

Існують декілька форм активних методів викладання:

- лекції;
- семінарські заняття;
- конференції з окремих тем;
- аналіз конкретних ситуацій;
- ділові ігри;
- тести;
- відео;
- презентація;
- ігрове проектування та інші.

Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності охоплюють сукупність методів навчання, спрямованих на

передавання і засвоєння учнями знань, формування умінь і навичок. До них належать словесні, наочні й практичні методи навчання [1, с. 170].

Словесні методи навчання об'єднують пояснення, розповідь, інструктаж, лекцію, бесіду, роботу з літературою.

Пояснення. З їх допомогою розкривають зміст фактів і явищ, законів, правил, понять, підводять до розуміння складних питань, до висновків і узагальнень.

Розповідь. Як метод навчання вона є монологічною формою передавання знань. Застосовують його за необхідності викласти навчальний матеріал системно, послідовно.

Інструктаж. Полягає він в ознайомленні учнів зі способами виконання завдань, операцій, використання інструментів, приладів і матеріалів, з правилами організації робочого місця, дотримання техніки безпеки.

Лекція. Особливістю її є усний виклад великого за обсягом, складного за логікою навчального матеріалу.

Бесіда. Вона є методом навчання, при якому викладач за допомогою вміло поставлених запитань спонукає учнів, до відтворення набутих раніше знань, самостійних висновків й узагальнень на основі засвоєного матеріалу.

Робота з літературою. Самостійна робота учнів із друкованим текстом дає змогу глибоко осмислити навчальний матеріал, закріпити його, виявити самостійність у навчанні.

Наочні методи навчання охоплюють ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження.

Ілюстрування. Полягає воно в демонструванні ілюстрованих посібників, плакатів, схем, рисунків на дошці, картин (фотографій, моделей та ін.).

Демонстрування. Цей метод передбачає показ матеріалів у динаміці (використання відеоматеріалів).

Самостійне опрацювання. Це безпосередньо самостійне опрацювання матеріалу в бібліотеці та мережі інтернет з метою розширення знань, збільшення обсягу опрацьованого матеріалу.

Практичні методи навчання охоплюють вправи, практичні роботи.

Вправи. За своєю суттю вони є багаторазовим повторенням певних дій або видів діяльності з метою їх засвоєння, яке спирається на розуміння і супроводжується свідомим контролем і коригуванням.

Практична робота. На ній педагог організовує детальний розгляд учнями окремих теоретичних висновків навчального предмета й формує уміння та навички їх практичного застосування. Для цього кожен учень виконує певне завдання (тестування, розбір конкретних ситуацій, ділові ігри) [15, с. 230].

ВИСНОВКИ

Виконання кваліфікаційної роботи дало можливість сформулювати наступні висновки.

Дослідженням встановлено, що винуватцями більшості дорожньо-транспортних пригод є водії. Це означає, що першопричиною пригод є або можуть бути особисті якості водіїв і в першу чергу їх психіка. Недоліки психіки водіїв виявляються передумовою дорожньо-транспортних пригод. Тому забезпечення безпеки руху неможливе без урахування закономірностей психології і фізіології праці водіїв транспортних засобів під час навчання їх водінню та Правилам дорожнього руху.

З'ясовано особливості професійної діяльності майбутніх кваліфікованих робітників аграрної галузі-водіїв транспортних засобів; з'ясовано, що для фахівця аграрної галузі-водія транспортних засобів необхідні фізична сила та витривалість, достатня гострота слуху, достатній об'ємний окомір, точна сенсомоторна реакція, стійкий, технічна спостережливість і кмітливість.

Проаналізовано стан досліджуваної проблеми у педагогічній теорії і практиці підготовки майбутніх кваліфікованих робітників аграрної галузі-водіїв транспортних засобів.

Обґрунтовано підходи до використання інноваційних методів пізнавальної діяльності учнів у навчанні з предмета «Правила дорожнього руху»; новітні технології й інтерактивні методики допомагають формувати в учнів позитивне ставлення до професійної діяльності водія та аграрної і транспортної галузі в цілому, а також формують у них інтерес до навчання після його завершення.

Показано особливості застосування інноваційних методів пізнавальної діяльності учнів на заняттях з предмета «Правила дорожнього руху». З теми «Порядок руху, зупинки та стоянки транспортних засобів» добре зарекомендували себе відеоуроки та 3D анімації, де показано всі деталі застосування правил дорожнього руху. Мультимедійні технології дозволяють учням подати набагато більше інформації та розглянути більш детально тему, яку вивчаємо.

Розроблено навчально-методичне забезпечення до теми «Порядок руху, зупинки та стоянки транспортних засобів» для вдосконалення освітнього процесу і формування готовності майбутніх кваліфікованих робітників аграрної галузі до професійної діяльності. Хороша методика викладання забезпечує єдність інтересів викладача і учнів на основі з'єднання необхідності вивчення будь-якого предмету з переконанням цієї необхідності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: Навч. Посібник. / С.С. Вітвицька. – К.: Центр навчальної літератури, 2003 - 316 с.
2. Галєєва, А. П. Організаційно-педагогічні умови виховної діяльності у вищому аграрному навчальному закладі / Галєєва А.П. – Дрогобич, 2009. – 256 с.
3. Гуревич Р. С. Інформаційно-комунікаційні технології в професійній освіті майбутніх фахівців / Р. С. Гуревич, М. Ю. Кадемія, М. М. Козяр ; за ред. член-кор. НАПН України Гуревича Р. С. – Львів : ЛДУ БЖД, 2012, – 380 с.
4. Давідіч Ю.О. Ергономічне забезпечення транспортних процесів: навч. посіб. / Ю.О. Давідіч, Є.І. Куш, Д.П. Панкратов. – Х:ХНАМГ, 2011 – 392 с.
5. Державний стандарт професійно-технічної освіти ДСПТО 7212.С.28.00-2016 для підготовки (підвищення кваліфікації) робітників з професії «Електрозварник ручного зварювання» 2, 3, 4, 5, 6-го розрядів.
6. Державний стандарт професійно-технічної освіти ДСПТО 7231.G0.50.20-2014 для підготовки робітників з професії «Слюсар з ремонту автомобілів» 2, 3, 4, 5, 6-го розрядів.
7. Державний стандарт професійно-технічної освіти ДСПТО 8322.OI.00.60.24-2012 для підготовки робітників з професії водій автотранспортних засобів зі спеціалізаціями категорій «В», «ВЕ», «СІ», «СІЕ», «С», «СЕ», «DІ», «DІЕ», «D», «DE».
8. Державний стандарт професійно-технічної освіти ДСПТО 8331.DM.01.00-2013 для підготовки (підвищення кваліфікації)

робітників з професії «Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва» категорії А1, А2, В1, В2, В3, С, D1, Е1, Е2, G1, G2, Н.

9. Деркач Т. Л. Твоє майбутнє в Аграрній сфері / Т. Л. Деркач, М.С. Саприкіна – К.: Видавництво «Юстон», 2018. – 40 с.

10. Наволокова Н.П. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій / Н.П. Наволокова – Х.: Основа, 2011. – 176 с.

11. Кобець А.С. Сучасний стан освітніх послуг у сфері вищої аграрної освіти в Україні. / А.С. Кобець, А.М. Пугач. – 2016. - № 6-7. С. 24– 31.

12. Косован Л. Організація планування навчально-виробничої діяльності. / Л. Косован. // Профтехосвіта. - 2011. - №1(25). – С. 53 -55.

13. Кравець С.Г. Педагогічні основи формування змісту підготовки кваліфікованих робітників за інтегрованими професіями: посібник. / С.Г. Кравець, Ю.І. Кравець, Н.П. Дерев'янка, О.Г. Оліферчук. – К.: ТОВ «НВП Поліграфсервіс», 2014. 152 с.

14. Кругликов Г.И. Методика професіонального обучения с практикумом. / Г.И. Кругликов. – М.: Академия, 2005. - 288 с.

15. Леднев В.С. Содержание образования: сущность, структура, перспективы. / В.С. Леднев. – М. : Педагогика, 1991. 224 с.

16. Луговий В.І. Компетентності і компетенції: Поняттєво термінологічний дискурс. Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології. / В.І. Луговий. – К.: Гнозис, 2009. 630 с.

17. Манько В.М. Сучасний стан галузі та аналіз підготовки кваліфікованих робітників для аграрного сектору економіки / В.М. Манько, Л.В. Нестерова, П.Г. Лузан // Підготовка фахівців у системі професійно-технічної освіти: проблеми, технології, перспективи: зб. наук. пр. – Кривий Ріг, 2009. – 355с.

18. Наука і методика: збірник науково-методичних праць., вип. 14 - К.: - Аграрна освіта, 2008. – 174 с.

19. Нісімчук А.С. Сучасні педагогічні технології: Навчальний посібник / А.С. Нісімчук, О.С. Падалка, О.Т. Шпак. – К.: Просвіта, 2000 – 367 с.
20. Освітні технології: навч.-метод. посібник / О.М. Пехота, А.З. Кіктенко, О.М. Любарська та ін.; за ред. О.М. Пехоти. – К.: А.С.К., 2004. – 225 с.
21. Педагогічний словник / За редакцією дійсного члена АПН України М. Д. Ярмаченка. – К.: Педагогічна думка, 2001. – 514с.
22. Педорич А.В. Підготовка майбутніх вчителів трудового навчання з профілю "Автосправа": автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук / А.В. Педорич. К., 2006.
23. Підготовка майбутнього вчителя до впровадження педагогічних технологій : навч. посіб. / за ред. І. А. Зязюна, О. М. Пехоти. – К. : Вид. А.С.К., 2003. – 240 с.
24. Подпряттов, Г.І. Зміст і процес підготовки фахівців з механізації сільського господарства / Г.І. Подпряттов, В.М. Манько, П.Г. Лузан ; За ред. В.М. Манька – К.: Національний аграрний університет, 408 с.
25. Посібник для тих, хто хоче бути вчителем- майстром. Настільна книга педагога / за ред. В.М. Андреєва, В.В. Григораш. Харків: Основа, 2007. – 351 с.
26. Підласий І. П. Продуктивний педагог. Настільна книга для вчителя / І.П. Підласий. – Харків: Основа, 2010. – 136 с.
27. Пуховська Л.П. Професійні стандарти і кваліфікації у країнах з високорозвинутою економікою. / Л.П. Пуховська, А.О. Варначев, С.В. Мельник, Ю.І. Кравець. – К. : «НВП Поліграфсервіс», 2014. – 176 с.
28. Романенко Л.В. Формування професійного інтересу учнів ПТНЗ аграрного профілю: методичні рекомендації / Л.В. Романенко – О.: Обухів. 2015. – 192 с

29. Теоретичні засади методики професійно спрямованого викладання загальноосвітніх предметів у ПТНЗ / Г. П. Васянович, Г. С. Дегтярьова, С. М. Вдович, О. О. Музальов, Л. А. Руденко, та ін. / за ред. Г. П. Васяновича. – Львів : Сполом, 2005. – 240 с.

30. Шевченко Л.С. Формування професійних знань майбутніх кваліфікованих робітників засобами мультимедіа: дис... канд. пед. наук: 13.00.04 / Л.С. Шевченко – Вінниця, 2006. – 232 с.

31. Шевчук С.С. Урок теоретичного навчання у професійно-технічному навчальному закладі: Методичні рекомендації. / С.С. Шевчук. – Донецьк, 2004. – 44 с.

Додаток Б

План-конспект заняття з теми «Порядок руху, зупинки та стоянки транспортних засобів»

Тема: Зупинка та стоянка транспортних засобів

Мета уроку:

Навчальна: Надати учням теоретичні знання про зупинки та стоянки транспортних засобів, розглянути способи зупинки та стоянки, ознайомитись з небезпечними наслідками порушення правил.

Розвиваюча: Розвивати професійне мислення учнів, сприяти формуванню вміння використовувати отримані знання на практиці, розвитку логічності мислення, самостійності учнів при вивченні нового матеріалу, вмінь та навичок самовдосконалення в обраній професії.

Виховна: Сприяти вихованню ділових якостей майбутніх професіоналів.

Профорієнтаційна: Сприяти професійному самовизначенню

Тип уроку Урок засвоєння нових знань.

Дидактичне забезпечення (за допомогою якого здійснюється процес навчання)

Матеріально-технічне забезпечення

Методи навчання:

- Словесний (розповідь з елементами бесіди, лекція, інструктаж);
- наочний (таблиці, схеми, малюнки, відео);
- практичний (практичні вправи);
- частково-пошуковий;
- демонстраційний.

Форми, методи та прийоми роботи:

- Колективна;
- Індивідуальна;
- Робота в парах;
- Робота в групах;
- Робота з мультимедійним проектором

Засоби навчання:

- Технічні: комп'ютер, мультимедійний проектор, навчальні відеоролики
  - Наочні: мультимедійна презентація, відеоролики,
  - Програмні: тематичні білети для перевірки

Перелік практичних завдань: Відпрацювання в навчанні правильної поведінки водія під час початку руху, перестроюванням, руху заднім ходом та іншими змінами напрямку руху.

Навчально-матеріальне забезпечення уроку: Відео «Порядок руху, зупинка та стоянка», схеми, презентація «Порядок руху, зупинка та стоянка»

Література: Підручник водія / О.Я. Фоменко, В.П. Сахно, Г.О. Ковальчук та ін.; за заг. ред. О.Я. Фоменка. – К. : Літера ЛТД. 2013. – 240 с. : іл.

Електронні ресурси:

<https://www.youtube.com/watch?v=49QgvJthSU8>

Тести: <https://green-way.com.ua/uk/test-pdd/question/18/649>

ХІД УРОКУ**I. Організаційна частина – 3хв.**

1. Перевірка присутніх учнів на уроці
2. Перевірка підготовки учнів до уроку

II. Актуалізація опорних знань – 10хв.

1. Чи може транспортний засіб їхати не зупиняючись? Він завжди їде, чи ні?

Ні

2. Що означає термін «зупинка»?

Зупинка – це припинення руху транспортного засобу на час до 5 хвилин або більше, якщо це необхідно для посадки (висадки) пасажирів чи завантаження (розвантаження) вантажу, виконання вимог Правил дорожнього руху (надання переваги в русі, виконання вимог регулювальника, сигналів світлофора тощо).

3. Що означає термін «Стоянка»?

Стоянка – це припинення руху транспортного засобу на час, більший ніж 5 хвилин, з причин, не пов'язаних з посадкою (висадкою) пасажирів, завантаженням (розвантаженням) вантажу.

III. Повідомлення теми і мети уроку – 6хв.

1. Обов'язки водіїв перед початком руху, перестроюванням та іншими змінами напрямку руху.

2. Порядок виконання поворотів і розворотів на перехресті.

3. Поворот ліворуч на розворот поза перехрестям.

4. Випадки, в яких забороняється розворот.

5. Правила використання смуг гальмування та розгону.

6. Порядок руху заднім ходом.

7. Загальні правила зупинки та стоянки транспортних засобів у населених пунктах і поза населеним пунктом.

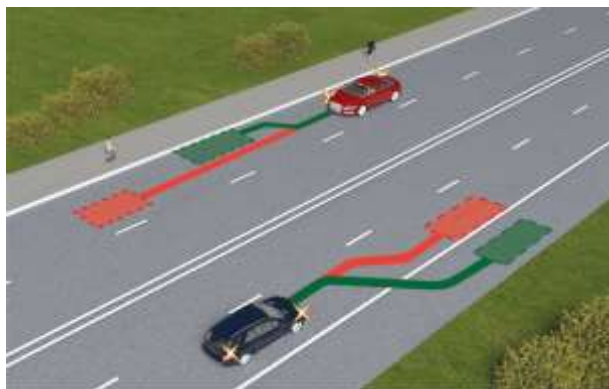
IV. Вивчення нового матеріалу – 15хв.

Загальні правила зупинки та стоянки транспортних засобів у населених пунктах і поза населеним пунктом.

15.1. Зупинка і стоянка транспортних засобів на дорозі повинні здійснюватися у спеціально відведених місцях чи на узбіччі.

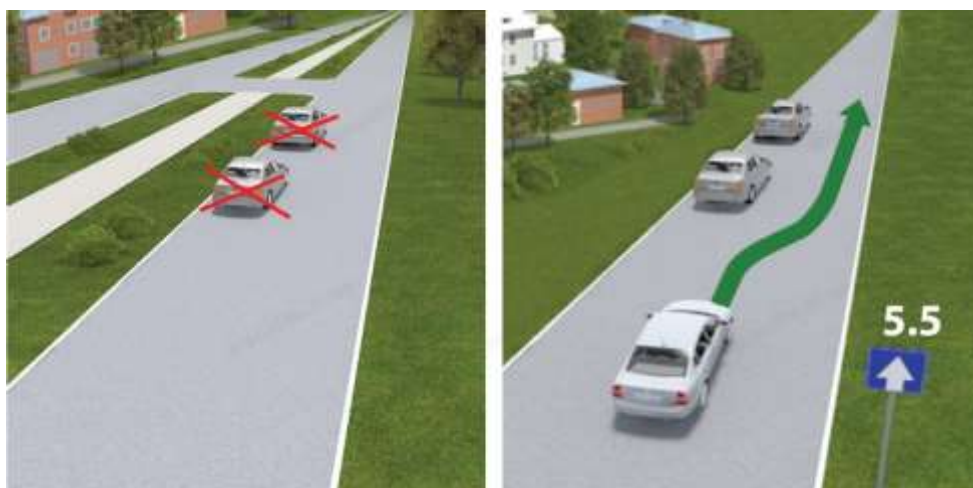

15.2. За відсутності спеціально відведених місць чи узбіччя або коли зупинка чи стоянка там неможливі, вони дозволяються біля правого краю проїзної частини (якомога правіше, щоб не перешкоджати іншим учасникам дорожнього руху).

15.3. У населених пунктах зупинка і стоянка транспортних засобів дозволяються на лівому боці дороги, що має по одній смузі для руху в кожному напрямку (без трамвайних колій посередині) і не розділена розміткою 1.1, а також на лівому боці дороги з одностороннім рухом.

Якщо дорога має бульвар або розділювальну смугу, зупинка і стоянка транспортних засобів біля них забороняються.

15.4. Транспортні засоби не дозволяється ставити на проїзній частині в два і більше ряди. Велосипеди, мопеди і мотоцикли без бокового причепа дозволяється ставити на проїзній частині не більше ніж у два ряди.

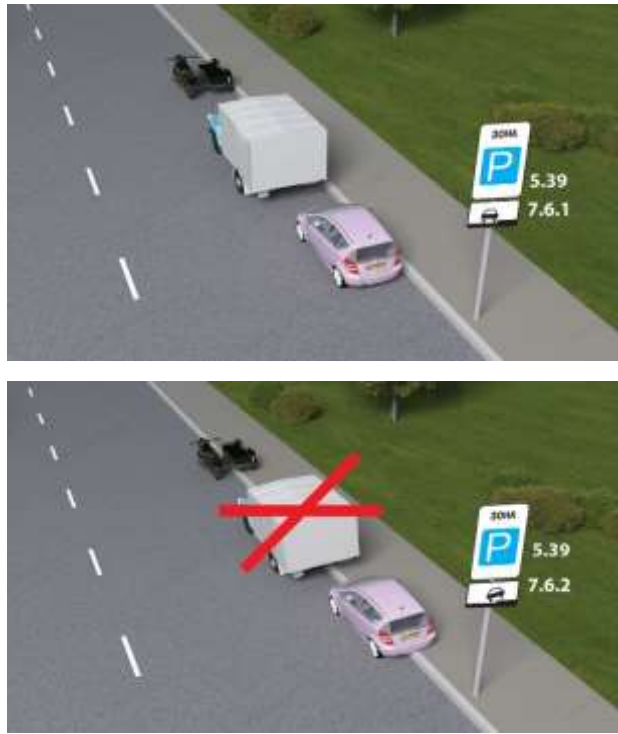
15.5. Ставити транспортні засоби під кутом до краю проїзної частини дозволяється в місцях, де це не буде перешкоджати руху інших транспортних засобів.

Біля тротуарів або інших місць із пішохідним рухом ставити транспортні засоби під кутом дозволяється лише передньою частиною, а на підйомах - тільки задньою частиною.

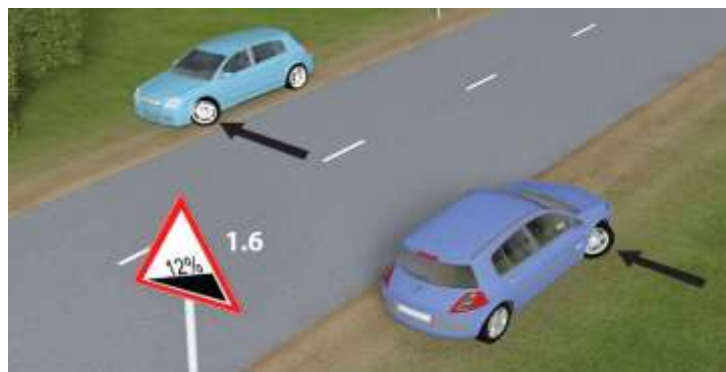
15.6. Стоянка всіх транспортних засобів у місцях, позначених дорожніми знаками 5.38, 5.39, встановленими з табличкою 7.6.1, дозволяється на проїзній частині вздовж тротуару, а встановленими з однією з табличок 7.6.2 - 7.6.5 - легкових автомобілів і мотоциклів тільки так, як показано на табличці.

5.38 «Місце для стоянки» 5.38 5.39 «Зона стоянки» 5.39 7.6.1 «Спосіб поставлення транспортного засобу на стоянку».

15.7. На спусках і підйомах, де спосіб поставлення не регламентується засобами регулювання руху, транспортні засоби необхідно ставити під кутом до краю проїзної частини так, щоб не створювати перешкод іншим учасникам дорожнього руху і виключити можливість для самовільного руху цих засобів.

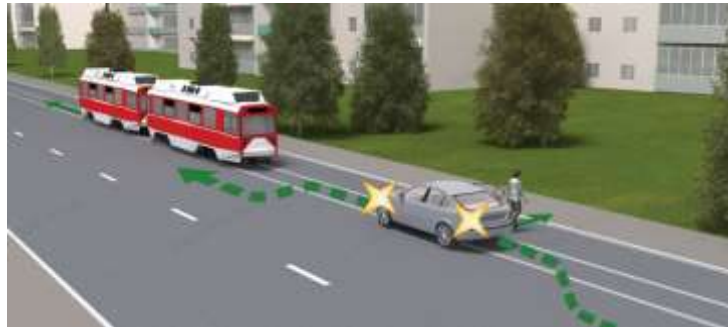
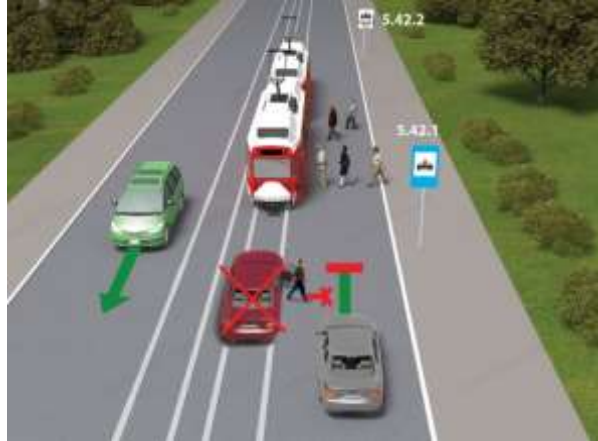
На таких ділянках допускається ставити транспортний засіб уздовж краю проїзної частини, повернувши керовані колеса таким чином, щоб виключалась можливість самовільного руху транспортного засобу.

15.8. На трамвайній колії попутного напрямку, розташованій ліворуч на одному рівні з проїзною частиною для руху нерейкових транспортних засобів, дозволяється зупинка лише для виконання вимог

цих Правил, а на розташованих біля правого краю проїзної частини - лише для посадки (висадки) пасажирів чи виконання вимог цих Правил.

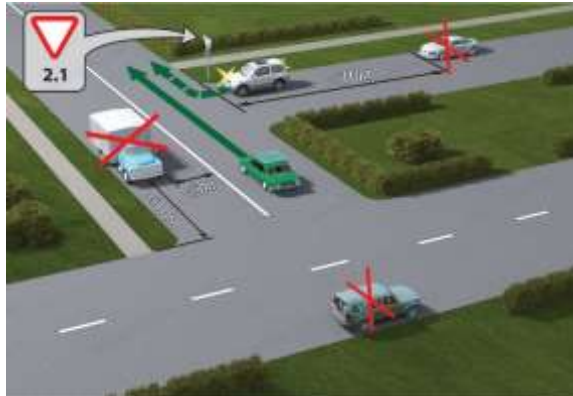
У цих випадках не повинно створюватись перешкод для руху трамваїв.

15.9. Зупинка забороняється:

1. на залізничних переїздах;
2. на трамвайних коліях (крім випадків, обумовлених пунктом 15.8 цих Правил);
3. на естакадах, мостах, шляхопроводах і під ними, а також у тунелях;
4. на пішохідних переходах і ближче 10 м від них з обох боків, крім випадків надання переваги в русі;
5. на перехрестях та ближче 10 м від краю перехрещуваної проїзної частини за відсутності на них пішохідного переходу, за винятком зупинки для надання переваги в русі та зупинки проти бокового проїзду на Т-подібних перехрестях, де є суцільна лінія розмітки або розділювальна смуга;

6. у місцях, де відстань між суцільною лінією розмітки, розділювальною смугою чи протилежним краєм проїзної частини і транспортним засобом, що зупинився, менше 3м;

7. ближче 30 м від посадкових майданчиків для зупинки маршрутних транспортних засобів, а коли їх немає - ближче 30 м від дорожнього знака такої зупинки з обох боків;

8. ближче 10м від позначеного місця виконання дорожніх робіт і в зоні їх виконання, де це створить перешкоди технологічним транспортним засобам, що працюють;

9. у місцях, де буде неможливим зустрічний роз'їзд або об'їзд транспортного засобу, що зупинився;

10. у місцях, де транспортний засіб закриває від інших водіїв сигнали світлофора або дорожні знаки;

11. ближче 10 м від виїздів з прилеглих територій і безпосередньо в місці виїзду.

15.10. Стоянка забороняється:

1. у місцях, де заборонена зупинка;

2. на тротуарах (крім місць, позначених відповідними дорожніми знаками, встановленими з табличками);

3. на тротуарах, за винятком легкових автомобілів та мотоциклів, які можуть бути поставлені на краю тротуарів, де для руху пішоходів залишається щонайменше 2м;

4. ближче 50м від залізничних переїздів;

5. поза населеними пунктами в зоні небезпечних поворотів і випуклих переломів поздовжнього профілю дороги з видимістю або оглядовістю менше 100м хоча б в одному напрямку руху;

6. у місцях, де транспортний засіб, що стоїть, зробить неможливим рух інших транспортних засобів або створить перешкоду для руху пішоходів.

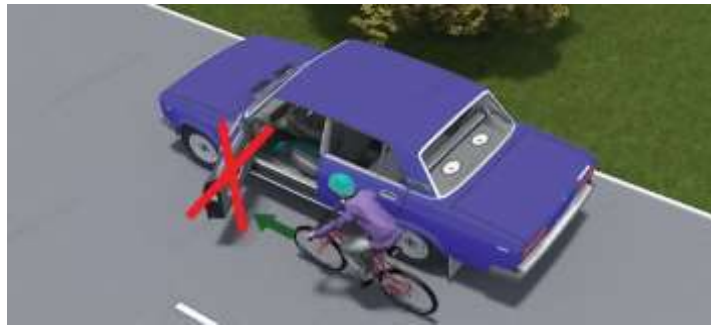
7. ближче 5 м від контейнерних майданчиків та/або контейнерів для збирання побутових відходів, місце розміщення або облаштування яких відповідає вимогам законодавства.

8. на газонах.

15.11. У темну пору доби і в умовах недостатньої видимості стоянка поза населеними пунктами дозволяється лише на майданчиках для стоянки або за межами дороги.

15.12. Водій не повинен залишати транспортний засіб, не вживши всіх заходів, щоб не допустити його самовільного руху, проникнення до нього і (або) незаконного заволодіння ним.

15.13. Забороняється відчиняти двері транспортного засобу, залишати їх відчиненими і виходити з транспортного засобу, якщо це загрожує безпеці і створює перешкоди іншим учасникам дорожнього руху.

15.14. У разі вимушеної зупинки в місці, де зупинку заборонено, водій повинен вжити всіх заходів, щоб прибрати транспортний засіб, а за неможливості це зробити - діяти згідно з вимогами пунктів 9.9, 9.10 та 9.11 цих Правил

15.15. На проїзній частині забороняється встановлення предметів, що перешкоджають проїзду чи паркуванню транспортних засобів, за винятком випадків:

- оформлення дорожньо-транспортної пригоди;
- виконання дорожніх робіт або робіт, пов'язаних із зайняттям проїзної частини;
- обмеження або заборони руху транспортних засобів та пішоходів у випадках, передбачених законодавством.

V. Закріплення нового матеріалу – бхв.

1. Вирішування ситуативних задач, завдання вирішуються шляхом обговорення ситуацій учнями. Вирішення вправ.

Вправа «Незакінчене речення»

1. Якщо дорога має бульвар або розділювальну смугу, то зупинка і стоянка транспортних засобів біля них...

Забороняються

2. Зупинка і стоянка транспортних засобів забороняються...

На перехрестях та ближче 10м від краю перехрещуваної проїзної частини за відсутності на них пішохідного переходу.

3. Водій може залишати транспортний засіб або своє місце, якщо...

Він вжив необхідних заходів, що виключають мимовільний рух транспортного засобу, проникнення до нього і (або) незаконне заволодіння ним.

4. Забороняється відчиняти двері транспортного засобу, залишати їх відчиненими і виходити з нього...

Якщо це загрожує безпеці і створює перешкоди іншим учасникам дорожнього руху.

5. Зупинку заборонено, якщо відстань між суцільною білою лінією розмітки і зупиненим транспортним засобом складає: 2,5м.

2. Вирішення тестових задач з питань даної теми.

VI. Підведення підсумків – 3хв.

Підсумок проводять для того, щоб зіставити мету та завдання уроку з отриманими результатами, проаналізувати діяльність учнів на уроці та обґрунтувати отримані учнями бали. Для цього викладач називає більш активних учнів, виставляє бали. А також виставляє слабкішим учням отримані оцінки. Задається домашнє завдання та повідомляється наступна тема уроку.

VII. Домашнє завдання – 2хв.

1. Прочитати та скласти конспект по темі «Зупинка та стоянка транспортних засобів» з підручника «Підручник водія / О.Я. Фоменко».